

Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JULIANE KOKOTT
esitatud 12. mail 2022¹

Kohtuasi C-278/21

AquaPri A/S
versus

Miljø- og Fødevareklagenævnet

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Østre Landsret (idapiirkonna apellatsioonikohus, Taani))

Eelotsusetaotlus – Direktiiv 92/43/EMÜ – Looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse – Erikaitsealad – Seoses alade kaitse-eesmärkidega asjakohase hindamise tagantjärele teostamine – Hindamise vajalikkuse eelhindamine – Olemasolevast kalakasvandusest lähtuv nitraadiheide – Asjaomase ala veemajanduskava ja Natura 2000 kava arvesse võtmine

I. Sissejuhatus

1. Elupaikade direktiivi² artikli 6 lõige 3 nõuab kaitstavatele aladele tõenäoliselt olulist mõju avaldavate kavade ja projektide eelnevat hindamist. Kas selline hindamine on siiski vajalik ka juhul, kui juba loa saanud rajatise edasine käitamine vajab riigisisese õiguse kohaselt uut luba ning algse loa andmisel rikuti hindamiskohustust? See on käesoleva eelotsusetaotluse keskne küsimus.

2. Juhul, kui selline hindamine on vajalik, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus lisaks teada, milline tähtsus on asjaomase kaitseala jaoks seejuures veemajanduskaval ja Natura 2000 kaval.

¹ Algkeel: saksa.

² Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT 1992, L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102), muudetud nõukogu 13. mai 2013. aasta direktiiviga 2013/17/EL, millega kohandatakse teatud direktiivi keskkonna valdkonnas seoses Horvaatia Vabariigi ühinemisega (ELT 2013, L 158, lk 193).

II. Õiguslik raamistik

A. Liidu õigus

1. Elupaikade direktiiv

3. Loa andmine plaanidele ja kavadele, mis võivad elupaikade direktiivi või linnudirektiivi³ kohaselt kaitstavale alale avaldada tõenäoliselt olulist mõju, on elupaikade direktiivi artikli 6 lõigetes 2 ja 3 reguleeritud järgmiselt:

„2. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et vältida erikaitsealadel looduslike elupaikade ja liikide elupaikade halvenemist ning selliste liikide häirimist, mille kaitseks alad on määratud, kuivõrd selline häirimine võib oluliselt mõjutada käesoleva direktiivi eesmärkide täitmist.

3. Iga kava või projekti, mis ei ole otseselt seotud ala kaitsekorraldusega või ei ole selleks otseselt vajalik, kuid mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, tuleb asjakohaselt hinnata seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab. Pädevad siseriiklikud asutused annavad kavale või projektile kava või projekti tagajärgede hindamise järelduste alusel ning lõike 4 sätete kohaselt nõusoleku alles pärast seda, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju, ja teevad seda vajaduse korral pärast avaliku arvamuse saamist.“

2. Keskkonnamõju hindamise direktiiv

4. Keskkonnamõju hindamise direktiivi⁴ artikli 1 lõike 2 punktis a on projekti mõiste määratletud järgmiselt:

„– ehitiste või muude kätiste püstitamine või kavade teostamine,

– muu sekkumine looduskeskkonda ja maastikku, kaasa arvatud maavarade kaevandamine“.

B. Taani õigus

5. Keskkonnakaitseaduse (Miljøbeskyttelsesloven) § 33 näeb ette, et teatud kätised või rajatised vajavad luba. Vastavalt eelotsusetaotlusele kehtib see eriti vesiviljeluskasvanduste kohta. Olemasolevad vesiviljeluskasvandused, mis ei olnud veel saanud luba selle paragrahvi alusel, pidid vastavalt eelotsusetaotlusele esitama üleminekumääruse⁵ kohaselt hiljemalt 15. märtsiks 2014 vastava loataotluse.

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT 2010, L 20, lk 7), muudetud direktiiviga 2013/17.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2011. aasta direktiiv 2011/92/EL teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta (ELT 2012, L 26, lk 1), mida on viimati muudetud direktiiviga 2014/52/EL (ELT 2014, L 124, lk 1).

⁵ Eelotsusetaotluse punkt 19 puudutab 12. detsembri 2017. aasta määruse nr 1458 loetletud ettevõtjatele loa andmise kohta (Bekendtgørelse nr. 1458 af 12. december 2017 om godkendelse af listevirksomhed (godkendelsesbekendtgørelsen)) § 70 lõiget 2 ja 2. lisa punkti I 205. On võimalik, et see kohustus kehtestati algul määrust loetletud ettevõtjatele loa andmise kohta muutva määruse (Bekendtgørelse om ændring af bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomhed (BEK nr. 143 af 01/03/2006)) § 3 teise lausega.

6. Elupaikade määruse⁶ § 6 lõigetega 1 ja 2 võetakse üle elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3:

„§ 6 Enne seda, kui tehakse § 7 kohane otsus, tuleb hinnata, kas projekt võib eraldi või koos muude kavade ja projektidega avaldada Natura 2000 alale tõenäoliselt olulist mõju. Hindamiskohustust kohaldatakse projektide suhtes, mis ei ole otseselt seotud Natura 2000 ala arenduskavaga või selle jaoks vajalikud.

Lõige 2. Kui asutus leiab, et projektil on tõenäoliselt oluline mõju Natura 2000 alale, tuleb korraldada projekti mõju üksikasjalik hindamine, võttes arvesse asjaomase ala kaitse-eesmärki. Kui mõjuhinnang näitab, et projekt kahjustaks rahvusvahelist kaitseala, ei või taotlusele anda luba, erandluba ega tegevusluba.“

7. Elupaikade määruse § 7 lõike 7 punkt 6 näeb eelkõige ette, et § 6 lõikeid 1 ja 2 kohaldatakse keskkonnakaitseaduse § 33 kohastele lubadele:

„Lõige 7. Paragrahvi 6 kohaldatakse järgmistele keskkonnakaitseaduse juhtumitele:

1) kuni 5) [...]

6) Loa andmine kaitistele jne keskkonnakaitseaduse § 33 lõike 1, § 38 ja § 39 alusel.“

8. Riiklikust Natura 2000 kavast aastateks 2016–2021 tuleneb Natura 2000 ala nr 173 jaoks, et vesiviljeluskasvandus Onsevig on kõige lähemal, kava keskendub piirkonnaga seotud meetmetele ega sisalda vee kvaliteedile esitatavaid nõudeid, mis on tagatud veemajanduskavaga; kava ei kehtesta ka konkreetseid nõudeid lämmastiku sadestumise vähendamiseks, mis on samuti reguleeritud muu seadusega.

9. Sjælland (Taani) valglapiirkonda käsitlevas veemajanduskavas 2015–2021, mis võeti vastu elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 kohaselt tehtud eelneva mõjuhinnangu alusel ja mis hõlmab muu hulgas Natura 2000 merealaid nr 173, 170 ja 162, on 22. novembri 2015. aasta poliitilise kokkuleppele, nn põllumajandus- ja toiduainete paketi viidates märgitud, et lämmastiku lubatud heitkoguseks on määratud 43 tonni, tagamaks et majanduskavadega hõlmatud olemasolevad vesiviljeluskasvandused saaksid oma praegusi heitelubasid täies mahus kasutada.

III. Faktilised asjaolud ja eelotsusetaotlus

10. Taani vetes on kokku 19 vesiviljeluskasvandust, millest mõned asuvad Natura 2000 alal või selle lähedal. Pooleliolevad kohtuvaidlused puudutavad neist vesiviljeluskasvandustest seitset. Nendes vesiviljeluskasvandustes kasvatatakse peamiselt vikerforelli. Kasvandused paiskavad keskkonda muu hulgas lämmastikku ja fosforit, mis tõenäoliselt mõjutab lähedalasuvaid Natura 2000 alasid.

11. Üks vaidlusalustest vesiviljeluskasvandustest on Onsevig. Selle omanik on äriühing AquaPri A/S, keda käesolevas kohtuasjas esindab Dansk Akvakultur, Taani kalakasvanduste kutseühendus. Vesiviljeluskasvandus asub Smålandi maakonna vetes, ca 1,7 km Natura 2000 alast nr 173 põhja pool, ca 10,5 km Natura 2000 alast nr 170 lõuna pool ja ca 12,4 km Natura 2000 alast

⁶ 26. veebruari 2016. aasta määrus nr 188 rahvusvaheliste looduskaitsealade määramise ja haldamise kohta (elupaikade määrus) (Bekendtgørelse nr. 188 af 26. februar 2016 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder (habitatbekendtgørelsen)).

nr 162 lõuna pool. Lähima Natura 2000 ala (ala nr 173) määramise aluseks olid looduslikud elupaigad „liivamadalaad“ (1110), „mudased laugmadalikud“ (1140), „lahed“ (1160), „karid“ (1170) ja esmatähtis looduslik elupaik „rannikulõukad“ (1150). Mitmesuguste linnukaitsealade (nr 82, 83, 85 ja 86) määramise aluseks samas piirkonnas oli pesitsevate ja/või puhkavate lindude suur arvukus.

12. 15. veebruaril 1999 andis kohalik pädev keskkonnaasutus Storstrøms Amt (Storstrømi maakond) loa vesiviljeluskasvanduse ümberpaigutamiseks selle praegusesse asukohta.

13. 27. oktoobril 2006 andis Storstrømi maakond vesiviljeluskasvandusele muutmisloa, mis lubas suurendada lämmastikuheidet 0,87 tonni võrra – 15,6 tonnilt 16,47 tonnile – ning kasutada ja paisata keskkonda vaske ja kolme liiki antibiootikume. Storstrømi maakond oli hinnanud keskkonnamõju hindamise (*UVP-Screening*) vajadust ja selle põhjal leidnud, et suurenenud lämmastikuheide ei too endaga kaasa märkimisväärset keskkonnamõju läheduses asuvale Natura 2000 alale nr 173 ja seetõttu ei ole projekti keskkonnamõju hindamine vajalik. Storstrømi maakond ei viidanud rahvusvahelisi looduskaitsealasid käsitlevatele õigusnormidele.

14. Selle otsuse peale esitati Natura 2000 alale mõju avaldamise tõttu kaebus toonasele apellatsioonikomisjonile Naturklagenævnen (looduskaitse apellatsioonikomisjon). Naturklagenævnen kinnitas Storstrømi maakonna otsuse. Ta tegi kindlaks, et puudused, mis iseloomustasid keskkonnamõju hindamise otsust, ei ole sedavõrd olulised, et saaksid muuta hindamise kehtetuks.

15. Seega tulenes Storstrømi maakonna 27. oktoobri 2006. aasta kinnitatud otsusest, et hiljemalt 15. märtsil 2014 tuli järelevalveasutuselt taotleda keskkonnaluba.

16. Seetõttu taotles AquaPri vesiviljeluskasvanduse Onsevig jaoks keskkonnaluba, mille Miljøstyrelsen (keskkonnakaitseamet) 16. detsembril 2014 andis. Vastavalt otsuses esitatud keskkonnamõju tehnilisele hinnangule leidis keskkonnakaitseamet, et vesiviljeluskasvandus ei mõjuta tõenäoliselt eraldi ega koos teiste kavade või projektidega oluliselt Natura 2000 ala nr 173. Selle otsuse tegemisel viitas keskkonnaamet muu hulgas Storstrømi maakonna 27. oktoobri 2006. aasta loale ja asjaolule, et hiljem ei ole esitatud teavet, mis tõendaks, et vesiviljeluskasvandus mõjutab Natura 2000 ala.

17. Selle 16. detsembri 2014. aasta keskkonnaloa andmise otsuse peale esitas üks keskkonnakaitseorganisatsioon kaebuse Miljø- og Fødevareklagenævnetile (keskkonna- ja toiduameti apellatsioonikomisjon, Taani), kes loa 13. märtsi 2018. aasta otsusega tühistas. Apellatsioonikomisjon leidis oma otsuses, et vesiviljeluskasvandusele Onsevig antud keskkonnaloa puhul, mis lubab vesiviljeluskasvandusel tegevust jätkata, ilma et enne oleks hinnatud kogu tegevuse mõju elupaikadele, tuleb selline hindamine läbi viia. Ta põhjendas seda sellega, et kõigi piirkonnas asuvate vesiviljeluskasvanduste kogu tegevuse mõju elupaikadele ei ole veel hinnatud kooskõlas Taani õigusnormidega, millega on üle võetud elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3. Vesiviljeluskasvandusest lähtuv toitainekoormus võib koos teiste kavade ja projektidega avaldada olulist negatiivset mõju Natura 2000 aladele nr 173, 170 ja 162, mistõttu ei saa enne välistada ala määramise aluseks olnud elupaikade kahjustamise ohtu.

18. Selle 13. märtsi 2018. aasta otsuse peale esitatud AquaPri kaebus on nüüd Østre Landsreti (idapiirkonna apellatsioonikohus, Taani) menetluses. Eelotsusetaotluse esitanud kohus pöördub Euroopa Kohtu poole järgnevate küsimustega:

- „1. Kas elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimest lauset tuleb tõlgendada nii, et see on kohaldatav sellises olukorras nagu käesolevas asjas, kus taotletakse luba olemasoleva vesiviljeluskasvanduse tegevuse jätkamiseks, kui vesiviljeluskasvanduse tegevus ning lämmastiku ja muude toitainete heide jääb 2006. aastal lubatud tegevuse ja heitega võrreldes muutumatuks, kuid vesiviljeluskasvandusele eelmise loa andmisel ei hinnatud tegevust tervikuna ja piirkonna kõigi vesiviljeluskasvanduste kumulatiivset mõju, kuna asjaomased asutused hindasid ainult kõnealusest vesiviljeluskasvandusest lähtuvat lämmastiku ja muude toitainete üldist täiendavat heidet?
2. Kas esimesele küsimusele vastamisel on oluline, et lämmastiku lubatud heitkoguse kindlaksmääramisel riiklikus veemajanduskavas 2015–2021 võetakse arvesse vesiviljeluskasvanduste olemasolu selles piirkonnas, et tagada, et piirkonna olemasolevad vesiviljeluskasvandused saaksid kasutada oma praeguseid heitelubasid ja vesiviljeluskasvanduste tegelik heide jääks kehtestatud piiridesse?
3. Kas juhul, kui sellises olukorras nagu käesolevas asjas tuleb teha elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimese lause kohane hindamine, peab asjaomane asutus selle hindamise raames arvesse võtma veemajanduskavas 2015–2021 sätestatud lämmastikuheite piirmäärasid ning mis tahes muud asjakohast teavet ja hinnanguid, mis võivad tuleneda veemajanduskavast või piirkonna Natura 2000 kavast?“

19. AquaPri A/S, Miljø- og Fødevareklagenævnet (keskkonna- ja toiduameti apellatsioonikomisjon) ning Euroopa Komisjon esitasid oma seisukohad kirjalikult ja ka 24. märtsil 2022 toimunud kohtuistungil.

IV. Hinnang

20. Käesolev juhtum keskendub küsimusele, millisel määral tuleb seoses rajatise tegevuse jätkamise loaga kohaldada elupaikade direktiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud asjakohast hindamist (selle kohta alljärgnev jaotis A). Juhul, kui see säte on kohaldatav, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus lisaks teada, milline tähtsus on seejuures veemajanduskaval ja Natura 2000 kaval asjaomase kaitseala jaoks. Esiteks küsitakse, milline tähtsus on lämmastiku lubatud heitkoguste kindlaksmääramisel veemajanduskavas asjakohase hindamise vajalikkuse eelhindamisel (selle kohta alljärgnev jaotis B), teiseks küsitakse mõlema dokumendi tähtsuse kohta tegeliku hindamisvajaduse jaoks (selle kohta alljärgnev jaotis C).

A. Esimene küsimus: asjakohane hindamine projektile uue loa andmisel

21. Esimese küsimusega tuleb selgitada, kas elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 nõuab projektile uue loa andmisel asjakohast hindamist seoses mõjuga, mida see asjaomase ala kaitse-eesmärkidele avaldab juhul, kui projekti mõju küll ei muutu, kuid varasemal hindamisel seda mõju igakülgset ei hinnatud ega arvestatud ka projekti kumulatiivset mõju koos teiste kavade ja projektidega.

22. See küsimus esitatakse konkreetselt seoses Taani saare Smålandi lähedal meres käitatava vesiviljeluskasvandusega, millele anti 2006. aastal luba lämmastikuheite suurendamiseks, ilma et oleks arvesse võetud juba enne seda kasvandusest lähtuvat lämmastikuheidet või muudest allikatest pärinevat lämmastikusaastet. Menetlusosalised on selles osas ühel meelel, et see 2006. aastal tehtud hindamine ei vastanud elupaikade direktiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud nõuetele, sest vastavalt sellele tuleb arvesse võtta antud projekti kumulatiivset mõju. Käesoleva menetluse ese ei ole siiski 2006. aastal jõustunud otsuse õiguspärasus.

23. Esimesele küsimusele vastamiseks selgitan ma esmalt, et elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 ei loo juhul, kui varasem luba ei vastanud nimetatud sätte nõuetele, (uut) asjakohase hindamise läbiviimise kohustust (esimese küsimuse teine osa, selle kohta alljärgnev punkt 1). Ma näitan siiski järgmiseks, et riigisiseses õiguses ette nähtud projektile uue loa andmine nõuab ka uut asjakohast hindamist (esimese küsimuse esimene osa, selle kohta alljärgnev punkt 2).

1. Projektile loa andmisel minevikus tehtud vigade tagajärjed

24. Vastavalt elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimesele lausele nõuab iga kava või projekt, mis tõenäoliselt avaldab erikaitsealale direktiivi tähenduses olulist mõju eraldi või koos muude kavade või projektidega, asjakohast⁷ hindamist seoses tagajärgedega, mida see ala kaitse-eesmärkidele avaldab.

25. Asjaolu, et projekt ei asu mitte asjaomastel Natura 2000 aladel, vaid nendest väljaspool, ei välista kuidagi elupaikade direktiivi artikli 6 lõikes 3 nimetatud nõuete kohaldatavust.⁸

26. See hindamine peab ette valmistama projektile loa andmist. Vastavalt elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 teisele lausele annavad pädevad riigisisemed asutused kavale või projektile tagajärgede hindamise järelduste alusel ning artikli 6 lõike 4 sätete kohaselt alles siis nõusoleku, kui nad on kindlaks teinud, et see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju.

27. Elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 näeb seega ette hindamismenetluse, mille eesmärk on tagada *eelneva* hindamise alusel, et kavale või projektile, mis tõenäoliselt avaldab alale olulist mõju, antakse luba vaid siis, kui see ei avalda asjaomase ala terviklikkusele negatiivset mõju.⁹

28. Elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 ei nõua seevastu seda, et juba lõpliku heakskiidu saanud projekt vajab *veel kord* hindamist, kui esialgne hindamine sisaldas vigu.¹⁰ Seega ei vaja tegevuse muutmata kujul jätkamine tavaliselt uut hindamist.¹¹

29. See ei tähenda siiski seda, et sedalaadi vigadega ja võimaliku mõjuga kaitsealadele tuleb leppida. Kui juba loa saanud projekt võib hiljem kaitseala tervikuna mõjutada, viies ala halvenemiseni või olulise häirimiseni, siis võimaldab nimelt elupaikade direktiivi artikli 6 lõikes 2

⁷ Elupaikade direktiivi kümnes põhjendus ja elupaikade direktiivi esialgsete keeleversioonide hispaaniakeelne, kreeka keelne, ingliskeelne, prantsuskeelne, hollandikeelne ja portugali keelne versioon.

⁸ 10. jaanuari 2006. aasta kohtuotsus komisjon vs. Saksamaa (C-98/03, EU:C:2006:3, punktid 44 ja 51); 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 136) ning 9. septembri 2020. aasta kohtuotsus Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, punkt 26).

⁹ 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, punkt 34); 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 117) ning 9. septembri 2020. aasta kohtuotsus Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, punkt 25).

¹⁰ Selle kohta 20. oktoobri 2005. aasta kohtuotsus komisjon vs. Ühendkuningriik (C-6/04, EU:C:2005:626, punkt 58).

¹¹ Selle kohta 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punktid 78–83).

sätetatud halvenemiskeeld täita keskkonna kvaliteedi säilitamise ja kaitse, kaasa arvatud looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse peamist eesmärki direktiivi esimese põhjenduse tähenduses.¹² Tegevus on elupaikade direktiivi artikli 6 lõikega 2 kooskõlas ainult siis, kui on tagatud, et see tegevus ei põhjusta mingisugust häirimist, mis võiks oluliselt mõjutada kõnealuse direktiivi eesmärke, eeskätt selle direktiivi kaitse-eesmärke. Kõnealuse sätte rikkumisega võib olla tegemist juba siis, kui on olemas tõenäosus või oht, et kaitsealal toimuv tegevus põhjustab märkimisväärseid häireid.¹³

30. AquaPri rõhutab seega õigesti, et tema loa läbivaatamise kohustust ei saa tuletada otseselt elupaikade direktiivi artikli 6 lõikest 3, vaid artikli 6 lõikest 2. Sõltuvalt sellest, kuidas riigisisene õigus tagab selle sätte kohaldamise, võivad õiguskindlus ja õiguspärane ootus varem antud loa jätkumise suhtes oma osa etendada, eelkõige artikli 6 lõikes 4 sätestatud erandi kontekstis.¹⁴ Need aspektid võivad seega põhjendada ka hüvitisnõudeid, mida AquaPri uue asjakohase hindamise korral ootab.

31. Apellatsioonikomisjoni vaidlusalune otsus ei ole aga suunatud elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 2 kohaldamisele, vaid artikli 6 lõikele 3. Selles mõttes jääb üle tõdeda, et see sätte ei nõua sel juhul uut asjakohast hindamist, kui jõustunud varasema loa puhul ei uuritud igakülgset tegevuse mõju ega võetud arvesse kumulatiivset mõju koos teiste kavade ja projektidega.

2. Uue loa andmine Taani õiguse kohaselt

32. Kas sellest järeldub siiski ka see, et elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 ei nõua juhul, kui riigisisse õiguse kohaselt on sellise projekti korral uus luba nõutav, asjakohast hindamist seoses asjaomase ala kaitse-eesmärkidega, kui projekti mõju jääb muutumatuks? See on esimese küsimuse esimese osa ese.

33. Nagu äsja juba märgitud, ei nõua elupaikade direktiivi artikli 6 lõige 3 tegevuse muutumatul kujul jätkamise korral uut tagajärgede hindamist ega seega uut luba selleks tegevuseks.

34. Kui liikmesriik näeb siiski oma õiguses ette uue loa andmise, siis võib see luba kujutada endast pädeva riigiasutuse poolt projektile antud nõusolekut elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 teise lause tähenduses. Sellise nõusoleku võivad need asutused anda ainult pärast seda, kui nad tagajärgede hindamise järelduste alusel teevad kindlaks, et projekt ei mõjuta ala terviklikkust.

a) Projektile loa andmine?

35. Nõusolek elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 teise lause tähenduses eeldab siiski seda, et see nõusolek puudutab projekti.

¹² 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, punkt 37) ning 14. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, punkt 49).

¹³ 14. jaanuari 2016. aasta kohtuotsus Grüne Liga Sachsen jt (C-399/14, EU:C:2016:10, punktid 41 ning 42); 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punkt 85) ning 24. juuni 2021. aasta kohtuotsus komisjon vs. Hispaania (Doñana loodusala halvenemine) (C-559/19, EU:C:2021:512, punktid 153 ja 155).

¹⁴ 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus komisjon vs. Kreeka (Kyparissia) (C-504/14, EU:C:2016:847, punkt 41) ja minu ettepanekud kohtuasjades komisjon vs. Bulgaaria (Kaliakra) (C-141/14, EU:C:2015:528, punkt 86) ning komisjon vs. Kreeka (Kyparissia) (C-504/14, EU:C:2016:105, punkt 40).

36. Elupaikade direktiiv ei sisalda küll projekti mõiste määratlust, kuid nagu Euroopa Kohus on otsustanud, tuleneb Euroopa Kohtu praktikast, et projekti mõiste keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 1 lõike 2 punkti a tähenduses on asjakohane selle mõiste määramisel elupaikade direktiivi tähenduses.¹⁵ Selle sätte kohaselt loetakse „projektiks“ ehitiste või muude kaitiste püstitamist või muud sekkumist looduskeskkonda ja maastikku, kaasa arvatud maavarade kaevandamine.

37. Kuna vesiviljeluskasvandust käitatakse muutumatul kujul edasi, ei ole loa ese kasvanduse ehitamine. Igatahes ei saa välistada, et vesiviljeluskasvanduse muutumatul kujul edasikäitamisega seotud lämmastikusaaste lisandumist kaitsealadel tulevikus tuleb pidada muuks sekkumiseks looduskeskkonda keskkonnamõju hindamise direktiivis sätestatud projekti määratluse tähenduses.¹⁶

38. Aga isegi juhul, kui tulevikus lisanduvaid lämmastikuheiteid ei loeta keskkonnamõju hindamise direktiivi kohaseks sekkumiseks, ei välista see projekti vastuvõtmist elupaikade direktiivi tähenduses, sest projekti mõiste keskkonnamõju hindamise direktiivis on kitsam kui projekti mõiste elupaikade direktiivis.¹⁷ Elupaikade direktiivi kohaldamiseks on eelkõige oluline, kas kõnealune tegevus võib kaitseala oluliselt mõjutada.¹⁸

39. Tegevuste puhul, mis viivad täiendava lämmastikusaasteni kaitstud elupaikades, ei saa seda enne välistada,¹⁹ mis on nähtavasti muu hulgas ka apellatsioonikomisjoni vaidlusaluse otsuse lähtepunktiks.

40. AquaPri viitab siiski kohtuotsusele Stadt Papenburg, mille kohaselt võib juhul, kui teatud tegevusi võib vaadelda üheainsa tegevusena, arvestades eelkõige nende korduvat laadi, olemust või nende teostamise tingimusi, pidada neid üheks ja samaks projektiks elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses, mis on selle sätte alusel uuest hindamismenetlusest vabastatud.²⁰ See kohtupraktika puudutab korduvaid tegevusi, millele anti riigisisese õiguse alusel ühekordne luba tuleviku tarvis. Kohtuotsuses Stadt Papenburg oli tegemist loaga korrapäraste jõe süvendamise tööde tegemiseks, et võimaldada teatava süvisega laevade liikumist.²¹

41. Nagu väidavad ka komisjon ning keskkonna- ja toiduameti apellatsioonikomisjon, ei ole tegemist sellise juhtumiga, sest 27. oktoobri 2006 aasta loas ei antud luba vesiviljeluskasvanduse edasiseks tähtsajatuks käitamiseks. Pigem toodi selles juba välja uue loa vajadus.

¹⁵ 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, punkt 26); 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environmen jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punkt 60) ning 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 122).

¹⁶ Vt 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environmen jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punkt 72).

¹⁷ Vt 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environmen jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punktid 63–66) ja 9. septembri 2020. aasta kohtuotsus Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, punkt 29).

¹⁸ 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environmen jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punktid 68–70).

¹⁹ Illustriivselt minu ettepanek liidetud kohtusjades Coöperatie Mobilisation for the Environmen jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:622, eelkõige punkt 61 jj ning punkt 104 jj).

²⁰ 14. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, punktid 47 ja 48) ning 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environmen jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punktid 78–80).

²¹ 14. jaanuari 2010. aasta kohtuotsus Stadt Papenburg (C-226/08, EU:C:2010:10, punktid 11, 47 ja 48).

b) Keskkonnakaitseaduse § 33 kohase loa tähtsus

42. Vastus esimese küsimuse esimesele osale sõltub seega sellest, kas 27. oktoobri 2006. aasta otsuses nimetatud nõue esitada järelevalveasutusele hiljemalt 15. märtsiks 2014 keskkonnakaitseaduse § 33 kohane loataotlus, mis puudutab saastavat tegevust, vajab uut nõusolekut elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 teise lause tähenduses. Projektile sellise uue nõusoleku andmine vajab asjakohast hindamist.²²

43. Selles osas tuleb kõigepealt selgitada, et eelotsusetaotluse kohaselt ei olnud selle nõude puhul tegemist luba andva asutuse poolt pandud kohustusega, vaid ainult viitega Taani õigusnormidest otseselt tulenevale kohustusele.²³

44. Nende Taani õigusnormide sisu saavad siduvalt hinnata ainult liikmesriigi kohtud, sest tegemist on riigisisese õigusega. Euroopa Kohus saab eelotsusetaotluse esitanud kohtule siiski anda juhiseid, millised tunnused peavad olema uue loa nõudel elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 kohaldamiseks.

45. Kui taotletav luba kujutab endast üksnes formaalsust, nagu väidab AquaPri, siis ei ole tegemist nõusolekuga elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses. Seda tuleks näiteks sel juhul eeldada, kui uus luba tuleks 1999. aasta ja 2006. aasta lubade alusel tingimata anda.

46. Seevastu kui riigisiseses õiguses ette nähtud uue loa tehakse tegelik otsus tegevuse jätkamise kohta, on uue loa puhul tegemist nõusolekuga elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses, mis eeldab asjakohast hindamist. Sellisel juhul tehakse uue loa andmisega otsus selle kohta, kas tegevuse mõju asjaomasele alale jätkub või see mõju lõpetatakse.

47. Eelotsusetaotlus ei sisalda küll andmeid keskkonnakaitseaduse § 33 kohaselt tagantjärele saadava loa funktsiooni kohta, kuid keskkonna- ja toiduameti apellatsioonikomisjoni sõnutsi nõuab see luba loa andmise tingimuste ulatuslikku kontrolli. Seega näib, et tegemist on loa keskkonnamõju hindamise direktiivi artikli 1 lõike 2 punkti c tähenduses, mis peab põhinema asjaomase projekti keskkonnamõju täielikul hindamisel,²⁴ kui projekt sellist keskkonnamõju hindamist nõuab. *Prima facie* hõlmab see hindamine eelkõige Taani õigusnorme elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 ülevõtmiseks.²⁵

48. Seega näib, et keskkonnakaitseaduse § 33 kohast loa andmist tuleb pidada nõusolekuks elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 teise lause tähenduses ning see eeldab seetõttu ka vastavalt artikli 6 lõike 3 esimesele lausele asjakohast hindamist.

c) Õiguskindlus ja õiguspärase ootuse kaitse

49. Senised kaalutlused ei ole vastuolus õiguskindluse ega õiguspärase ootuse kaitse põhimõttega. Kui riigisisene õigus nõuab rajatise edasiseks käitamiseks uut luba, siis ei saa olemasoleva loa omanik nimelt uskuda sellesse, et see uus luba võtab olemasoleva loa muutumatul kujul üle.

²² Vt selle kohta 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 130) ning 9. septembri 2020. aasta kohtuotsus Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, punktid 38 ja 39). Vaata ka juba 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, punkt 28).

²³ Vt eespool 5. joonealune märkus.

²⁴ 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Namur-Est Environnements (C-463/20, EU:C:2022:121, punktid 48 ja 58).

²⁵ Taani elupaikade määruse § 6 lõiked 1 ja 2 ning § 7 lõike 7 punkt 6.

50. Seega võib liikmesriik välistada õiguspärase ootuse loa püsima jäämise suhtes sellega, et ta näeb – nagu juhtus tõenäoliselt käesoleval juhul – juba esimese loa andmise ajal sõnaselgelt ette uue läbivaatamise mingil hilisemal kuupäeval.

51. Täiendavalt tuleb märkida, et sellise regulatsiooni kohaldamisel ei saa läbivaadatud loa omaniku hüvitisnõuded, nagu AquaPri elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 2 kohaldamisel ootab, igatahes tugineda õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtetele.

d) Vastus esimese küsimuse esimesele osale

52. Seega tuleb esimese küsimuse esimesele osale vastata nii, et riigisiseses õiguses ette nähtud muutumatul kujul jätkatava tegevuse uut luba tuleb pidada nõusoleku andmiseks elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 tähenduses, mis nõuab asjakohast hindamist siis, kui selle loaga tehakse tegelik otsus tegevuse jätkamise kohta.

B. Teine küsimus: veemajanduskava 2015–2021 eelhindamine

53. Teise küsimusega tuleb selgitada, milline on Taani veemajanduskava 2015–2021 nõuete tähtsus seoses vesiviljeluskasvanduste tekitatud lämmastiku lubatud heitkogustega selle eelneval hindamisel, kas tuleb läbi viia elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimese lause kohane täielik asjakohane hindamine.

54. Sellele küsimusele vastamiseks eeldan ma, et nimetatud kava võib Taani õiguse kohaselt olla põhikohtuasjas vaidlusaluse otsuse õiguspärasuse jaoks tähtis, kuigi see kava võeti nähtavasti vastu alles pärast vesiviljeluskasvandusele uue loa andmist 2014. aastal.

55. Seda eeldades käsitlen ma kõigepealt küsimust, milliste kriteeriumide alusel tuleb nimetatud eelhindamine läbi viia, ning järgmisena 2006. aasta loa ja veemajanduskava 2015–2021 tähtsust selles kontekstis.

1. Asjakohase hindamise vajalikkus

56. Vastavalt elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimesele lausele on vajalik erikaitseala kaitsekorraldusega seotud tagajärgede asjakohane hindamine, kui kava või projekt võib eraldi või koos muude kavade või projektidega avaldada kaitsealale olulist mõju direktiivi tähenduses.

57. Seega tekib hindamiskohustus juhul, kui on olemas võimalus või oht, et kava või projekt avaldab alale olulist mõju.²⁶ Kui võtta arvesse eelkõige ettevaatuspõhimõtet, mis on ELTL artikli 191 lõike 2 kohaselt üks liidu keskkonnapoliitika kaitstuse kõrge taseme alustest ning millest lähtuvalt elupaikade direktiivi tuleb tõlgendada, on selline oht olemas, kui objektiivsete

²⁶ 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, punktid 41 ja 43) ning 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 119).

asjaolude alusel ei saa välistada, et nimetatud kava või projekt avaldab asjaomasele alale olulist mõju.²⁷ Sellise ohu hindamine tuleb nimelt läbi viia, võttes eelkõige arvesse selle kava või projektiga seotud ala iseloomulikke tunnuseid ja eriomaseid keskkonnatingimusi.²⁸

58. Kui pärast sellist eelnevat hindamist on kahtlusi olulise mõju puudumises, tuleb järelikult läbi viia elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimeses lauses ette nähtud täielik asjakohane hindamine.²⁹

2. 2006. aasta luba

59. Seoses 2006. aasta loaga läbi viidud eelhindamise vead näitlikustavad selle kriteeriumi kohaldamist.

60. Selline eelhindamine võib vesiviljeluskasvanduse muutumatult edasi käitamise korral kujutada endast põhimõtteliselt objektiivset asjaolu, mis välistab mõjutused.³⁰ Nimelt jõuti selle eelhindamise alusel tulemusele, et kasvandusel ei olnud olulist mõju kaitsealadele.

61. Selline varasema hindamise kasutamine on küll loogiline, kuid eeldab seda, et hindamise käigus on juba põhjalikult ja täpselt hinnatud hilisema otsuse tegemise ajal määrava tähtsusega aspekte. Kui hilisema loa andmise ajal siiski ilmneb, et see varasem hindamine sisaldas lünki, siis ei saa välistada, et asjaomane kava või projekt avaldab kõnealusele alale olulist mõju.

62. Käesoleval juhul põhineb esimene eelotsuse küsimus eeldusel, et 2006. aastal tehtud varasem eelhindamine *ei* hõlmanud kõiki tegevusi ja kõigi alal asuvate vesiviljeluskasvanduste kumulatiivset mõju, kuna pädev asutus hindas ainult asjaomase vesiviljeluskasvanduse poolt täiendavalt taotletud lämmastikuheiteid jne. Vastavalt elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimesele lausele on tähtis aga see, kas projekt avaldab kaitsealale koos muude kavade või projektidega olulist mõju. Seetõttu oleks pidanud arvesse võtma kõigi lämmastikuallikate kumulatiivset mõju asjaomastele kaitsealadele.

63. Lisaks oleks uue hindamise raames pidanud arvesse võtma ka vahepealsel ajal lisandunud lämmastikuallikaid.

64. Seega sisaldab 2006. aastal tehtud eelhindamine lünki ega saa välistada, et vaidlusalune vesiviljeluskasvandus avaldab koos ülejäänud lämmastikusaaste allikatega asjaomastele aladele olulist mõju.

²⁷ 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, punkt 44) ning 29. juuli 2019. aasta kohtuotsus Inter-Environnement Wallonie ja Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen (C-411/17, EU:C:2019:622, punkt 134).

²⁸ 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, punkt 48); 15. mai 2014. aasta kohtuotsus Briels jt (C-521/12, EU:C:2014:330, punkt 20) ning 12. aprilli 2018. aasta kohtuotsus People Over Wind ja Sweetman (C-323/17, EU:C:2018:244, punkt 34).

²⁹ 7. septembri 2004. aasta kohtuotsus Waddenvereniging ja Vogelbeschermingsvereniging (C-127/02, EU:C:2004:482, punkt 44); 26. mai 2011. aasta kohtuotsus komisjon vs. Belgia (C-538/09, EU:C:2011:349, punkt 41) ja 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punkt 114).

³⁰ Vt selle kohta 9. septembri 2020. aasta kohtuotsus Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, punkt 54).

3. Veemajanduskava 2015–2021

65. Ka veemajanduskava 2015–2021 võib endast tegelikult kujutada objektiivset asjaolu, mis muudab kavaga hõlmatud mõju eraldi hindamise ülearuseks.

66. Euroopa Kohus on nimelt just seoses erinevatest allikatest lähtuva lämmastiksaastega tõdenud, et varem läbi viidud üldine mõjuhindamine võimaldab hinnata võimalikku kumulatiivset mõju asjaomastel aladel.³¹ Liikmesriikide kohtud peavad igatahes põhjalikult ja ulatuslikult kontrollima, kas programmilise lähenemisviisiga kaasnev elupaikade direktiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud asjakohane hindamine ja selle programmi rakendamise erinevad tingimused on teaduslikult usaldusväärsed.³²

67. Ka selline üldine mõjuhindamine peab nimelt välistama, et sellega hõlmatud asjaomased projektid mõjutavad oluliselt vaidlusalust ala, et saaks loobuda nende projektide elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimese lause kohasest eraldi hindamisest.³³

68. Dokument, mis nagu veemajanduskava 2015–2021 kehtestab vesiviljeluskasvandustest lähtuvad lubatud lämmastikuheidet, peab seega teaduslikust seisukohast lähtudes tagama, et nendest heidetest tulenev lämmastikusaaste koos kõikidest muudest allikatest pärineva lämmastikusaastega ei saavuta kaitsealadel sellist ulatust, mis mõjutab alade kaitse-eesmärke.

69. Seejuures ei piisa samalaadsete allikate, käesoleval juhul näiteks teiste vesiviljeluskasvanduste arvesse võtmisest. Pigem tuleb arvesse võtta iga üksiku kaitseala kogu saastet, mis lähtub kõikidest lämmastikuallikatest, seega näiteks ka põllumajandusest, reoveest ja liiklusest.³⁴ Nimelt on elupaigatüüpidele lämmastikuga tekitatud mõjule olemuslik, et see mõju sõltub kogusaastest.³⁵

70. Euroopa Kohus on muu hulgas otsustanud, et lubatavate lämmastikuheidete kehtestamisel ei või veel arvesse võtta tulevaste meetmete toimet lämmastikuheidete vähendamisele kaitsealadel.³⁶

71. Vastavalt eelotsusetaotlusele võeti veemajanduskava 2015–2021 vastu elupaikade direktiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud asjakohase hindamise alusel. See on küll kaudne tõend selle kohta, et kava vastab nimetatud nõuetele, kuid eelotsusetaotluse esitanud kohus peaks siiski veel kontrollima, kas see hindamine välistab tegelikult selle, et lubatud lämmastikuheidet kaitsealadid mõjutavad.

72. Kahtlused tekivad muu hulgas seetõttu, et lubatud lämmastikuheidete maht põhineb poliitilisel kompromissil ning see kehtestati eesmärgiga võimaldada olemasolevate vesiviljeluskasvanduste edasist käitamist.³⁷ Tekib mulje, et selle kehtestamise eesmärk ei olnud takistada teaduslikel alustel kaitsealadele olulise mõju avaldamist.

³¹ 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punkt 96).

³² 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punkt 101).

³³ Vaata eespool punkt 57.

³⁴ Vt minu ettepanek liidetud kohtuasjades Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punkt 49 jj).

³⁵ Vt minu ettepanek liidetud kohtuasjades Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:622, punkt 41).

³⁶ 7. novembri 2018. aasta kohtuotsus Coöperatie Mobilisation for the Environment jt (C-293/17 ja C-294/17, EU:C:2018:882, punktid 126–130).

³⁷ Veemajanduskava punkt 12 ning lk 5 ja 74.

73. Lõppude lõpuks on aga liikmesriikide kohtute ülesanne hinnata veemajanduskava 2015–2021 teaduslikku usaldusväarsust.

74. Vastavalt sellele, milline on selle hindamise tulemus, võib veemajanduskava 2015–2021 välistada igasuguse kahtluse selles suhtes, et vaidlusaluse vesiviljeluskasvanduse lämmastikuheitel võivad kaitsealad oluliselt mõjutada. Sellisel juhul ei oleks elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimese lause kohane hindamine vähemalt nende heidete tõttu vajalik.

75. Kui veemajanduskava 2015–2021 ei suuda neid kahtlusi hajutada, nt selle teaduslikes alustes esinevate puuduste tõttu, siis ei saa jätta hõlmatud projektide suhtes elupaikade direktiivi artikli 6 lõike 3 esimese lause kohast eraldi hindamist läbi viimata.

76. Teisele küsimusele tuleb järelikult vastata nii, et teatud tegevuste lubatud keskkonnamõju ulatuse kindlaksmääramine veemajanduskavas võib olla nende tegevuste elupaikade direktiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud asjakohase hindamise vajalikkuse eelhindamisel sel juhul oluline, kui see kindlaksmääramine välistab igasuguse kahtluse, et kavaga hõlmatud asjaomased tegevused avaldavad asjasse puutuvale alale olulist negatiivset mõju.

C. Kolmas küsimus: veemajanduskava 2015–2021 ja Natura 2000 kava asjakohane hindamine

77. Kolmas küsimus puudutab veemajanduskava 2015–2021 ja Natura 2000 kava arvesse võtmist asjaomase kaitseala asjakohase hindamise raames, mis osutub siis vajalikuks, kui eelhindamise raames ei õnnestu välistada igasugust kahtlust kaitsealadele olulise negatiivse mõju avaldamise suhtes.

78. Selline asjakohane hinnang peab sisaldama täielikke, täpseid ja lõplikke seisukohti ning järeldusi, mis hajutaksid kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused sellise kava negatiivse mõju kohta asjaomasele kaitsealale.³⁸

79. Kui veemajanduskava 2015–2021 sisaldab selliseid seisukohti ja järeldusi, siis ei ole teise küsimuse suhtes tehtud kaalutluste kohaselt tõenäoliselt tarvis asjakohast hindamist, vähemalt mitte seoses lämmastikusaaste võimalike negatiivsete mõjudega.

80. Kui seevastu tuleks läbi viia asjakohane hindamine, sest veemajanduskava 2015–2021 ei suuda hajutada kõiki kahtlusi seoses lämmastikusaastega, tuleks ka kava arvesse võtmisel asjakohase hindamise raames olla ettevaatlik.

81. Kui kavas ette nähtud, muudest allikatest lähtuvad lämmastikuheitel on usaldusväärsed, siis võib neid vähemalt kaasata mõju kindlakstegemisel, mida kontrollitud vesiviljeluskasvandus koosmõjus teiste kavade ja projektidega avaldab.

82. Seda, et kumulatiivne mõju ei avalda ala terviklikkusele negatiivset mõju, saab kavast järeldada siiski ainult juhul, kui see sisaldab täielikke, täpseid ja lõplikke seisukohti ning järeldusi, mis hajutavad kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused lämmastikuheidete kahjuliku mõju suhtes kaitsealadele.

³⁸ 11. aprilli 2013. aasta kohtuotsus Sweetman jt (C-258/11, EU:C:2013:220, punkt 44); 17. aprilli 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Poola (Białowieża laas) (C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 114) ja 9. septembri 2020. aasta kohtuotsus Friends of the Irish Environment (C-254/19, EU:C:2020:680, punkt 55).

83. See on mõeldav ainult siis, kui kahtlusi, mis eelhindamisel alles jäid ja mis põhjendavad täieliku asjakohase hindamise vajalikkust, ei tule vähemalt selle täieliku hindamise seisukohalt pidada teaduslikult põhjendatud kahtlusteks.

84. Lisaks ei ole Natura 2000 kaitseala kava jaoks oluline hinnata alale lämmastiksaastest tulenevat negatiivset mõju. See kava sedastab sõnaselgelt, et kava ei sisalda nõudeid jõupingutuste kohta, mis puudutavad vee kvaliteeti, mille tagab veemajanduskava; kava ei sisalda ka täpseid nõudeid lämmastikuheite vähendamisele, mis on samuti muu seadusega reguleeritud.

85. Kolmandale küsimusele tuleb seega vastata nii, et sellised dokumendid nagu veemajanduskava 2015–2021 ja Natura 2000 kaitseala kava on elupaikade direktiivi artikli 6 lõikes 3 sätestatud kavade ja projektide poolt kaitsealadele avaldatava mõju hindamise jaoks sel määral olulised, kuivõrd need sisaldavad täpseid ja lõplikke seisukohti ning järeldusi, mis hajutavad kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused projekti negatiivse mõju kohta asjaomasele kaitsealale.

V. Ettepanek

86. Teen Euroopa Kohtule seega ettepaneku vastata eelotsusetaotlusele järgmiselt:

1. Direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta artikli 6 lõige 3 ei nõua uut asjakohast hindamist, kui jõustunud varasema loa puhul ei uuritud igakülgset tegevuse mõju ega võetud arvesse kumulatiivset mõju koos teiste kavade ja projektidega.

Riigisisises õiguses ette nähtud muutumatul kujul jätkatava tegevuse uut luba tuleb pidada nõusoleku andmiseks direktiivi 92/43 artikli 6 lõike 3 tähenduses, mis nõuab asjakohast hindamist siis, kui selle loaga tehakse tegelik otsus tegevuse jätkamise kohta.

2. Teatud tegevuste lubatud keskkonnamõju ulatuse kindlaksmääramine veemajanduskavas võib olla nende tegevuste direktiivi 92/43 artikli 6 lõikes 3 sätestatud asjakohase hindamise vajalikkuse eelhindamisel sel juhul oluline, kui see kindlaksmääramine välistab igasuguse kahtluse, et kavaga hõlmatud asjaomased tegevused avaldavad asjasse puutuvale alale olulist negatiivset mõju.

3. Sellised dokumendid nagu veemajanduskava 2015–2021 ja Natura 2000 kaitseala kava on direktiivi 92/43 artikli 6 lõikes 3 sätestatud kavade ja projektide poolt kaitsealadele avaldatava mõju hindamise jaoks sel määral olulised, kuivõrd need sisaldavad täpseid ja lõplikke seisukohti ning järeldusi, mis hajutavad kõik teaduslikult põhjendatud kahtlused projekti negatiivse mõju kohta asjaomasele kaitsealale.